

מאיסוף להנגשה

ד"ר חיים גרטנר

אומות העולם. בימים אלו עולה לאתר בהדרגה מאגר המסמכים הענקי של הארכיונים. הבאים בתור הם מאגר עדויות הווידאו והמסמכים ששמורים בתיקי חסידי אומות העולם. מיליוני גולשים מישראל ומהעולם כולו אכן משתמשים במאגרי המידע והתיעוד הללו בכל שנה. הנגשת מסמכים ותעודות סן השואה היא משימה מסובכת ומורכבת מאוד וכרוכה בעבודה רבה ומקצועית המשלבת ידע וטכנולוגיה. יש לטפל בסוגים שונים של תיעוד שכל אחד מהם מחייב טיפול ייחודי: חומרי מקור והעתקים, מסמכים, עדויות, סרטים, תצלומים ועוד.

קולו של שריד השואה
"לולא יד ושם לעולם לא הייתי יודע
את מה שאני יודע היום. איבדתי
את כל משפחתי [...] הייתי לגמרי
לבד. המסמכים שמצאנו מעניקים
מעט נחמה. שמותיהם של הנרצחים
מתועדים לדורות הבאים".
 פרופ' דוד וייס הלבני

המסמכים והתעודות מצויים בשלבים שונים של מוכנות להנגשה, ולפיכך נדרשים להם סוגים שונים של הכנה: סידור המסמכים, שימור המסמכים עצמם, סריקתם ולבסוף קטלוגם המקצועי. על המקטלגים לטפל במסמכים מגוונים מאוד המסודרים בשיטות סידור שונות והכתובים בעשרות רבות של שפות. כמות החומר הדיגיטלי ומורכבותו מציבות לפני צוות מערכות המידע של יד ושם אתגר ייחודי ומורכב – שימור וגיבוי של נפח עצום של מידע

יצירתיות ועבודה משותפת של צוות אגף הארכיונים ושל צוות אגף מערכות המידע של יד ושם, יעד זה עומד להתממש.

תחילה הומרו לקבצים דיגיטליים כל עדויות השמע והווידאו של ניצולי השואה (ראו עמ' 16) ומאגר סרטי המקור והסרטים על השואה שברשות יד ושם. כיום יש במאגר הממוחשב הזה יותר מ-220,000 שעות דיגיטליות. אחר כך נסרקו כ-450,000 תצלומים, ובשנת 2009 התחיל תהליך הסריקה השיטתי של מאגר המסמכים העצום שכיום יש בו יותר מ-154 מיליון עמודי מסמכים. לצורך עבודת הסריקה הזאת הוחלט להקים מרכזי דיגיטיזציה מתקדמים בתוך מתחם יד ושם כדי שלא לטלטל החוצה את החומר הרגיש, וכן כדי להזיז את עלות הפרויקט. פרויקט הדיגיטיזציה רחב היקף הזה נבנה ומופעל בכלים מתקדמים שהתאימו מומחי הטכנולוגיה של יד ושם. מסדרים וסורקים בעלי ידע על השואה ודוברי שפות שונות עובדים בפיקוח ובהנחיה של צוותי השימור והטכנולוגיה. הצוות המיומן מצליח כיום לסרוק בממוצע יותר מ-1.5 מיליון דפי מסמכים בחודש. עד היום כשני שלישים מן המסמכים שברשות יד ושם הוסבו לקבצים דיגיטליים, והם נגישים לקהל במחשבי יד ושם.

בד בבד החלו מסדי המידע ומאגרי התיעוד של יד ושם לעלות בהדרגה לאינטרנט. מאז העלאת המאגר המרכזי של שמות קרבנות השואה לאינטרנט ב-2004 ועד עתה הכפיל יד ושם את היקפו, וממשק המשתמשים שוכלל ושינה את פניו, והוא נגיש כיום בחמש שפות. גם מאגר התצלומים שוכלל מאז כמה פעמים ואחריו הקטלוגים של הספרייה, של מאגר הסרטים ושל חסידי

■ **האיסוף והחשיפה של המסמכים ושל המידע על השואה הם ממשימות הליבה של יד ושם.** ואכן בעשור האחרון הורחבה במידה ניכרת עבודת האיסוף בישראל ובעולם והוכפלה כמות המסמכים שנמצאת ברשות יד ושם, המקוריים או המצולמים. בשנים הללו נפתח חלון הזדמנויות ייחודי שאפשר לארכיוני יד ושם לחתום על יותר מ-50 הסכמים לצילום מסמכים בארכיונים בכל רחבי מרכז אירופה ומזרחה, גם בארצות ברית המועצות לשעבר. בזכות ההסכמים הללו ובזכות שיתופי פעולה רבים ותמיכה כספית של תורמים פרטיים ושל קרנות ציבוריות הצליח יד ושם להוסיף לארכיונו עוד כ-3.5 מיליון דפי מסמכים בכל שנה. בישראל מתקיים הפרויקט "לאסוף את השברים", מבצע לאומי לאיסוף פריטים אישיים מן השואה, ועד היום נאספו כ-102,000 פריטים מאלפי אנשים (ראו עמ' 17). אלא שהמלאכה עדיין לא הושלמה. עשרות מיליוני מסמכים ופריטי תיעוד רבים עדיין מפוזרים בעולם, ורבים מהם לא נחשפו לציבור. דוגמה להצלחה וגם לאתגר הנתר היא המבצע לאיסוף שמות קרבנות השואה. בעשור האחרון מוחשב מידע רב מהמסמכים שנאספו. היום ידועים שמותיהם של כ-4.3 מיליון מן הנרצחים. כמעט שליש מן השמות עדיין נותרו עלומים (ראו עמ' 12-13).

החובה המוסרית להנגיש את החומר לקהל הרחב והצורך למצוא דרכים להרחבת האיסוף ולהשלמת המידע הולידו ביד ושם את ההחלטה להציג את כל המסמכים והמידע שברשותו כשהם סרוקים באיכות גבוהה – הן במחשבי אולמות הקריאה בהר הזיכרון הן באינטרנט. לפני עשור היה קשה להאמין שיהיה אפשר למלא את המשימה, אלא שכיום בזכות השקעה, תבונה,

באוספי יד ושם:
154 מיליון דפי מסמכים
450,000 תצלומים
112,000 עדויות בוידאו, בשמע ובכתובים
27,500 חפצים
9,000 יצירות אמנות
700 כותרים של סרטי מקור

אוסף התצלומים

מוזאונים ואוספים היסטוריים שונים, והם נכס יקר ערך להיסטוריונים, למחנכים, למחברים, לבמאים ולקהל הרחב.

במאי 2008 התחיל יד ושם להעלות את אוסף התצלומים לאתר האינטרנט, והיום כ-300,000 תצלומים היסטוריים נגישים לקהל הרחב. ציבור הגולשים יוכל לעשות במאגר חיפושים מורכבים על פי נושאים, שמות או מקומות גאוגרפיים. לכל תצלום יש קישור למידע על התצלום – היכן ומתי צולם ומי מצולם בו – ולחיצה על התצלום פותחת מפה של גוגל שמסומנים בה המקומות שבכתובית.

“מטרת הפרויקט היא בראש ובראשונה לתת לציבור הרחב גישה ישירה ופשוטה אל אוסף המקורות העצום שנאסף במשך יותר מ-50 שנה ביד ושם”, אומר עוזיאל. “אבל אנו גם מקווים שחשיפתו של האוסף לקהל הרחב תסייע במאמץ המתמשך לפענח את התצלומים ולהיות את האנשים המצולמים בהם, וכן להבהיר ולתקן את המידע שלנו על התצלום ועל נסיבותיו כך שיממש את מורשתם של הנספים, ובהם הצלם מנדל גרוסמן”.

■ **“מנדל שולף את מצלמתו.** לא עוד פרחים, עננים, טבע, דומם, נוף. בתוך הזוועה שמסביב מצא את ייעודו: לצלם ולהשאיר עדות לדורות על הטראגדיה הגדולה המתרחשת לנגד עיניו”.

כך תיאיר אריה בן מנחם את מהות עבודתו של צלם גטו לודז' מנדל גרוסמן בספר **צלם הילך בגטו**. אריה בן מנחם עצמו היה צלם ובזמן המלחמה היה עוזרו של גרוסמן. גרוסמן נספה באפריל 1944 במחנה עבודה גרמני, אך בן מנחם שרד בשואה, ובזכותו הגיעו ליד ושם מאות תצלומים שצילמו שניהם בגטו.

“תחילתו של אוסף התצלומים ההיסטוריים של יד ושם בעבודת איסוף של יחידים וקבוצות מיד לאחר מלחמת העולם השנייה”, מסביר ד"ר דניאל עוזיאל, מנהל ארכיון התצלומים ביד ושם. “היום יש באוסף כ-450,000 תצלומים היסטוריים המתעדים מכלול תחומים בחיי היהודים לפני השואה ובשואה, בחיי שארית הפלטה באירופה לאחר המלחמה ובפעילות הנצחת השואה במקומות שונים בעולם. התצלומים – כ-150,000 מהם מצורפים לדפי עד – מגיעים ממגוון מקורות: ארכיונים רשמיים, אוספים פרטיים,

דיגיטלי – ומחייבות השקעה מתמדת בציוד, בטכנולוגיה מתקדמת ובשירותי גיבוי רחבי היקף.

המסמכים והתעודות מגיעים ליד ושם גם בצורות שימור שונות, על פי הטכנולוגיות העומדות לרשותם של הארכיונים ועל פי התקנונים שלהם. המסמכים מגיעים בהתקני נייר, במיקרופילמים ובקבצים דיגיטליים בפורמטים רבים ושונים. לפני הסריקה הדיגיטלית יש לסדר את החומר ולהכינו. רבים מן המסמכים אינם מובנים בלי הוספת ההקשר שלהם, וללא תיאור של החומר עצמו איש לא יידע מה משמעותו וכיצד לעשות בו שימוש בעתיד. לכן נוסף על הסריקה הדיגיטלית יש לקטלג את החומר ולהוסיף לו מידע ממומחים הבקיאים בחומר ובשפה של המסמכים.

הנגשה מהירה של החומר לעיון הציבור נעשית בעזרת שיטת הקטלוג הייחודית של יד ושם. ארכיוני יד ושם הם הגוף המוביל בארץ ובעולם בקטלוג מסמכים מן השואה בעזרת מערכות ממוחשבות ובשיטה מדורגת ומובנית שפותחה לצורך טיפול בחומר. את החומר המקורי אנשי הארכיונים מקטלגים במערכת חכמה של מילות מפתח. את המידע על המסמכים שהועתקו ברחבי העולם הם מייבאים אל תוך מערכת הקטלוג של יד ושם בתהליך ייחודי שפיתחו אנשי התוכן והטכנולוגיה של יד ושם שמאפשר לחבר לקטלוג אחד קטלוגים שונים שנכתבו בשיטות ובשפות שונות. בזכות שיטות העבודה הללו יד ושם הוא מהמצטיינים בעולם בהנגשת מסמכים היסטוריים. צוותי הארכיונים ומערכות המידע של יד ושם מעורבים בשנים האחרונות בסדרה של פרויקטים בין-לאומיים שעוסקים בהנגשת ידע היסטורי באמצעים טכנולוגיים מתקדמים ונחשבים פורצי דרך ובעלי חשיבה יצירתית בתחום זה.

אתגרם רבים עוד נכוונו ליד ושם: המשך פרויקט ההצלה של פריטים מקוריים מן השואה, המשך צילום מסמכים רבים בכל רחבי העולם, השלמת הסריקה של האוספים הקיימים ושל האוספים שעתידיים להגיע בשנים הקרובות, שימור פיזי של כל פריט, מציאת דרכים לזירוז תהליך הקטלוג ולשכלולו, גיבוי ושכלול מתמיד של המידע הדיגיטלי העצום בהיקפו, פיתוח עוד כלים מתקדמים ליצירת קהילות משתמשים ולשילוב מבוקר של הקהל בפענוח המסמכים ועוד. החתירה להשלמת המשימה, המשך שיתופי הפעולה שיצר עם ארכיונים, עם מוסדות מחקר ועם גופי תוכן וטכנולוגיה בולטים בעולם, וכן התמיכה הכספית מתורמים ומקרנות יסייעו ליד ושם להמשיך להיות חוד החנית בתחום הנגשת מסמכים ותעודות בעולם גם בעשור הבא.

הכותב הוא מנהל אגף הארכיונים.

אוסף סרטי המקור

■ **“מספר הסיפורים רב כמספר הסרטים”, מסבירה אפרת קומיסר, ראש מדור סרטי מקור באגף הארכיונים ביד ושם, בהקדמה לסרטון באתר האינטרנט של יד ושם על עיירה המוצגת במפת הגטאות במוזאון לתולדות השואה.** בטעות נקבע בארכיונים שהסרט צולם בצ'יינוב, עיירה קטנה מצפון לוורשה. אולם בזכות מחקר ובדיקה של מידע במאגר של שמות קרבנות השואה יכלה קומיסר לזהות שהסרט צולם בפולונסק, עיירה השוכנת כ-35 ק"מ מדרום לצ'יינוב.

באוסף סרטי המקור בארכיוני יד ושם יש כ-700 כותרים שצולמו לפני השואה, בשואה ומיד אחריה, וכן תיעוד של משפטים נגד פושעי מלחמה. הסרטים נאספים מכל המקומות שבהם התרחשה השואה (אירופה וצפון אפריקה), ויש בהם גם יומני קולנוע, סרטי חובבים וסרטי תעמולה.

ארכיון הסרטים שוקד ללא הרף על איסוף ורכישה יזומה של סרטי מקור מארכיונים, ממוסדות ומאנשים פרטיים בארץ ובעולם. בשנים האחרונות גדל בארכיון

מספרם של הסרטים הפרטיים שמנציחים משפחות וחיי יום-יום בקהילות אירופה. ההבנה שלסרטים אישיים אלו חשיבות רבה מאוד ושהם חומר ארכיוני לכל דבר מניעה אנשים רבים בארץ ובעולם להעביר את הסרטים הללו לארכיונים, ובהם ארכיוני יד ושם. ברגע שהסרטים מגיעים לארכיון, עבודת התחקיר מתחילה – מי יצר את הסרט? למה? מתי? איפה? מי ומה מצולמים בו? וכך חלקי הפאזל מתחילים להצטרף זה לזה ולספר סיפור.

לכל איש יש שם

בשנת 1999 פתח יד ושם בפרויקט מהפכני ופורץ דרך – מחשוב כל השמות – כדי להקים מסד מידע של כ-2 מיליון השמות של קרבנות שואה שנאספו עד אז. בתוך כך נחנך קמפיין תקשורתי בחסותו של הנשיא עזר ויצמן ז"ל לאיסוף עוד דפי עד, ובעקבותיו הגיע גל ענקי של דפי עד מיהודים בישראל ובחו"ל. ביותר מ-80% מהדפים שהגיעו בעקבות הקמפיין היו שמות של קרבנות שלא תועדו לפני כן בהיכל השמות. בשנת 2000 כבר טיפס מספר קרבנות השואה שהונצחו במאגר השמות לכ-2.5 מיליון.

מאגר השמות המקוון

בהדרכתו המקצועית של מנהל היכל השמות ד"ר אלכסנדר אברהם, מומחה בעל שם בחקר השמות, בגאוגרפיה ובהיסטוריה יהודית, פיתח האגף למערכות מידע של יד ושם פלטפורמה טכנולוגית משוכללת במיוחד למאגר השמות כדי לאפשר גלישה חופשית אליו מכל מקום וחיפוש מתקדם ואחזור בצד מילוי מקוון של דף עד באתר ושליחת משוב מקוון. אברהם עובד ביד ושם משנת 1984, והוא ממפתחי שיטת אחזור המידע וטבלאות תצורות השמות אשר הופכות את מאגר השמות ליחיד מסוגו בעולם.

כאשר עלה המאגר לאתר האינטרנט של יד ושם ב-22 בנובמבר 2004, כ-2.7 מיליון שמות קרבנות היו נגישים באנגלית ובעברית. היום המאגר זמין גם בגרמנית, ברוסית ובספרדית. בעשור האחרון הוקם צוות מיומן, היחיד מסוגו בעולם, של מומחים להקלדה ולמחשוב של שמות שקיימים במסמכים שבארכיוני יד ושם. הצוות המיומן יודע לטפל בחומרים בעשרות שפות ומוסיף מדי שנה מאות אלפי מופעי שם למאגר השמות המקוון. בזכות פרויקט ההקלדה שנעשה בעשור האחרון כמעט הוכפל מספר השמות שנגישים לקהל דרך האינטרנט, והיום יש במאגר מידע על כ-4.3 מיליון קרבנות.

מתנדבים מרחבי העולם מצטרפים לפרויקט איסוף השמות

על אף מאמצים כבירים אלו, מיליוני יהודים שנרצחו בשואה נותרו חסרי שם. לקראת העלאת מאגר השמות יצא יד ושם במבצע מיוחד להגברת איסוף השמות ברחבי העולם. לשם כך הוקם מערך גלובלי לפרויקט איסוף שמות קרבנות השואה לשם הפצת התכנית בכל העולם. את התכנית מפעיל צוות של מתנדבים מסורים שהוכשרו להעניק סיוע אישי במילוי דפי העד, בתוך קהילותיהם, לאנשים שמעוניינים למסור שמות שטרם נמסרו אך לא היו מסוגלים לעשות זאת בעבר,

■ **נסו להיזכר בשמו של חבר הילדות שלכם.** הבן של השכנה שלאחותו הגדולה קראו שרה. החבר ששיחקתם אתו בכדור בימי שישי אחר הצהריים במגרש בקצה הרחוב, עד שאמכם קראה לכם לחזור הביתה ולהתכונן לשבת. אתם עדיין יכולים לשמוע את צחוקו. שמו חומק מכם, ממש כמו תווי הפנים הדהויים בתצלומים מתקופת המלחמה. הוא גורש עם כל משפחתו באקצייה בערב פסח 1943. הוא היה רק ילד. אין לו קבר או מצבה, אין איש שיתאבל עליו או יאמר עליו קדיש. כיצד תוכלו להבטיח ששמו וזכרו לא יישכחו?

רבים סבורים שהגרמנים החזיקו ברשימות מדוקדקות של כל היהודים וכי אין קושי גדול לדעת את שמותיהם. הדבר נכון רק לחלק קטן מן היהודים שנרצחו בשואה. בתחומי ברית המועצות לשעבר כמיליון וחצי יהודים פשוט נורו למוות במקום. לא היו משלוחים, לא היו רשימות, לא היה תיעוד.

מאז הקמתו לפני 60 שנים, אחת המשימות המרכזיות של יד ושם היא לשחזר את זהותם של כל אחד ואחת מקרבנות השואה. פרויקט איסוף השמות של קרבנות השואה מגשים את הציווי המוסרי לזכור שכל קרבן היה בן אנוש – אדם שהיו לו שם וסיפור אישי משלו. זוהי משימה מורכבת להפליא, משימה שכרוכה בבניה בחומרים ארכיוניים ובמיזמי הנצחה שקמו לאחר המלחמה, בעבודה עם ניצולי שואה למילוי דפי עד, בהבנה של מגוון רחב של שפות וגם בפענוח המורכבות האטימולוגית של השמות. עד כה הוליד המאמץ המתמשך דהיה של 4.3 מיליון שמות של קרבנות שואה, והם תועדו במאגר המרכזי של שמות קרבנות השואה ביד ושם.

אוספים שמות במאה ה-20

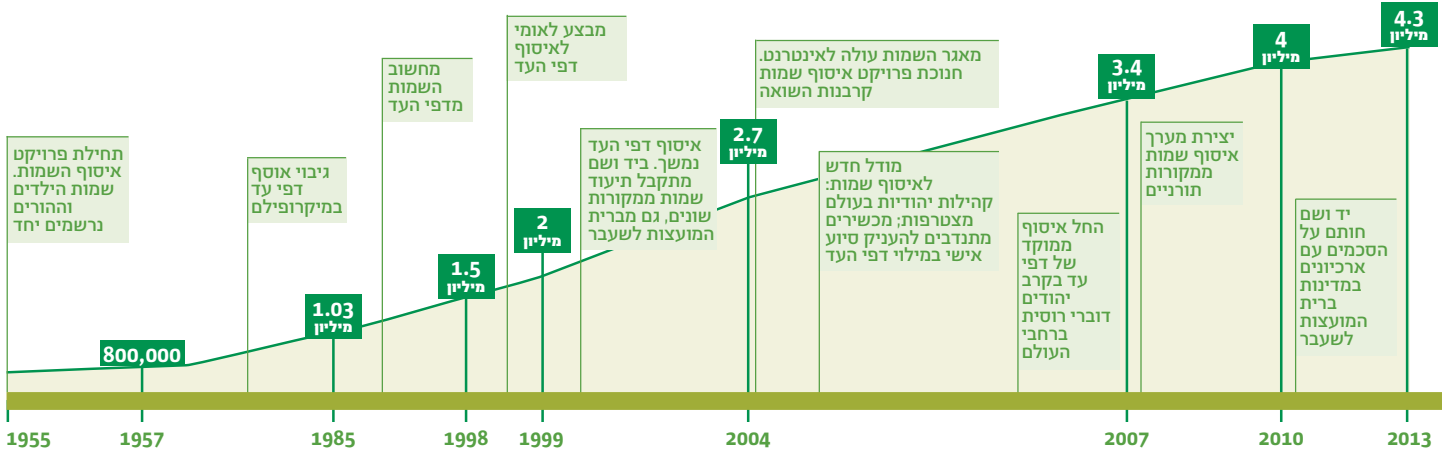
800,000 השמות הראשונים נאספו בישראל כבר בשנות ה-50 באמצעות דפי עד, אולם היכל השמות נחנך באופן רשמי רק בשנת 1977, בנוכחותם של ראש הממשלה מנחם בגין ויושב ראש מועצת יד ושם דאז יוסף בורג ז"ל. בקשות הציבור לקבל פרטים על גורלם של קרבנות השואה הלכו וגברו, והאוסף של 1.1 מיליון דפי עד הועתק למיקרופילם בשנת 1984 ואפשר בפעם הראשונה לעשות חיפוש יעיל. המאמצים לזהות את הקרבנות הורחבו גם אל הקהילות היהודיות בתפוצות, בתמיכתן של אגודות הידידים של יד ושם ברחבי העולם. בשנת 1990 החל היכל השמות לאסוף ממסמכים שמות של יהודים שהיו בגירוישים, במחנות ובגטאות.

עד היום הצליח יד ושם לאסוף יותר משני שלישים משמות קרבנות השואה – 4.3 מיליון שמות רשומים היום במאגר המרכזי של שמות קרבנות השואה של יד ושם, כולם נגישים באינטרנט. מקורם של יותר ממחצית מהשמות במאגר הוא כ-2.6 מיליון דפי עד.

בעשור האחרון הוסיף יד ושם למאגר הממוחשב כ-1.5 מיליון אזכורים שונים של שמות נספים מרשימות ארכיון וממסמכים אחרים.

מאז 2004 נאספו כ-1,592,000 שמות בפרויקט איסוף שמות קרבנות השואה, 371,000 שמות מהם התקבלו דרך דפי עד.

סינטיה וורצלבסקי

באופן אישי עם קרבנות השואה. בעת האחרונה זכה הפרויקט להכרה בין-לאומית רשמית בהכרזת אונסק"ו כי מאגר דפי העד של יד ושם יתווסף לרשימות הפרויקט "זיכרון עולם" שבבעלותו. מטרת הפרויקט "זיכרון עולם" היא להעלות את המודעות העולמית לחשיבות ולנחיצות שבשימור ובהנגשה של חומרים תיעודיים ייחודיים ובלעדיים בכל העולם. "מאגר דפי העד מהווה גלעד לזכרם של קרבנות השואה שאין כדוגמתו בממדי ובניסיונו לשמר את השמות כסמל לאנושיותם של הנרצחים", אומר אברהם. "המאגר, הייחודי מסוגו בעולם, מורכב מעדויות בכתב יד שערך לא יסולא בפז, וראוי שיהיה חלק מהארכיון של 'זיכרון עולם'."

כאשר לאדם יש קשר אישי עם העבר, ההיסטוריה נהיית מוחשית ומשמעותית. כשביקר הנשיא ברק אובמה בהיכל השמות של יד ושם בחודש מרץ 2013, הוא ציין את חשיבותו של פרויקט איסוף השמות ואת הרעיון שעומד מאחוריו ואמר כי המחויבות של יד ושם היא "שירות לאנושות". מילותיו מתמצנות את המהות של המשימה שיד ושם נרתם אליה: רק אם נזכור שכל אחד ואחד מ-6 המיליונים היה יחיד, עולם ומלואו, נוכל להתחיל להבין את האופי וההיקף של האבדן ולקבל עלינו אחריות על העתיד של העם היהודי ושל האנושות בכלל.

יד ושם מסייע לציבור במיליון דפי עד על ידי רשת של מתנדבים הפרושה ברחבי הארץ. לפרטים: 02-6443808, לדוברי רוסית: 02-6443235.

הכותבת היא מנהלת פרויקט איסוף שמות קרבנות השואה.

קולו של שריד השואה
"אם אני יכול לעודד מישהו למלא דף עד, זה הדבר החשוב ביותר שאני יכול לעשות [...] בזה שכרי".
 הרב יוסף שכטר, מתנדב בהיכל השמות

הג'וינט והסוכנות היהודית כבר נאספו כמעט 430,000 שמות בזכות העבודה המאומצת באוקראינה, בבלרוס, במולדובה, ברוסיה, בליטא, בלטווייה, בישראל, בגרמניה ובארצות הברית.

שיתוף פעולה עם העולם החרדי
 בשבע השנים האחרונות הגביר יד ושם את מאמציו לשחזר שמות של קרבנות שואה גם בקרב הקהילות החרדיות בישראל ובארצות הברית שנהגו באופן מסורתי להנציח את הקרבנות בדרכים ייחודיות, על פי עולם התורה. צוות מיוחד של יד ושם מהקהילה החרדית צילם יותר מ-700,000 שמות ממקורות יהודיים, לרבות ספרי קודש, לוחות הנצחה ותשמישי קדושה בבתי הכנסת, וכן מצבות של ניצולים שנחרטו בהן גם שמות בני משפחתם שנרצחו בשואה.

אונסק"ו מכיר באוסף השמות של יד ושם

פרויקט איסוף השמות השפיע על חייהם של רבים ברחבי העולם. הוא הוליד מאות מפגשים וגילוי בני משפחה שאבדו עקבותיהם ואפשר לאנשים להתחבר

בראש ובראשונה בשל הכאב העצום הכרוך בצלילה אל תוך טראומות העבר. בפעם הראשונה נבנה מדריך קהילתי מיוחד המציע כלים ומגוון רחב של חומרים להכשרת מתנדבים: סרטון הדרכה המסביר כיצד למלא דף עד, מידע בסיסי על השואה, עצות שימושיות כיצד לראיין ניצולים, הוראות מפורטות כיצד למלא ולהגיש דפי עד ועוד. המדריך קיים כעת באנגלית, ברוסית ובעברית במהדורה מודפסת ובאתר יד ושם והופץ בקרב מאות קהילות וארגונים יהודיים ברחבי העולם שהצטרפו למאמץ המשותף לאיסוף השמות.

התמקדות בשמות חסרים מברית המועצות לשעבר

שטחי ברית המועצות לשעבר הם מהאזורים שבהם היו חסרים שמות רבים מאוד של קרבנות ושבהם מיקד פרויקט איסוף שמות הנספים את המאמצים לאסוף שמות רבים ככל האפשר. בשטחי ברית המועצות לשעבר לא הייתה גישה למידע ארכיוני רב מחמת האיסור המחמיר של השלטונות הסובייטיים לעסוק בהנצחת השואה. מאז נפילתו של מסך הברזל נפתחו ארכיונים מתקופת השואה בהדרגה ברחבי מזרח אירופה, ויד ושם עשה מאמצים כבירים לאתר את שמותיהם של מיליוני יהודים שהושמדו במרכזי החיים היהודיים שהיו קיימים במשך מאות שנים לפני השואה. לדוגמה, בשנים 2006-2010 מחשב יד ושם יותר מ-200,000 שמות של נרצחים בשטחי ברית המועצות שכבשו הגרמנים ושתיעדה הוועדה הסובייטית המיוחדת לחקר פשעי הנאצים. עם סיוע ועזרה משותפים אסטרטגיים כגון

הטכנולוגיה בשירות הזיכרון

רחבים ומגוונים. ניצול נכון של המדיית החברתיות ובעיקר של אפשרויות השיתוף והשיתוף מחדש על ידי אחרים מאפשר להגיע בקלות למאות אלפי אנשים בתוך פחות מיממה.

בעמוד הפייסבוק של יד ושם מחלקת האינטרנט מעלה בקביעות סטטוסים, תמונות וסיפורים מתערוכות באתר כמו "כתמים של אור – להיות אישה בשואה", תערוכה מקוונת אשר עלתה לאתר

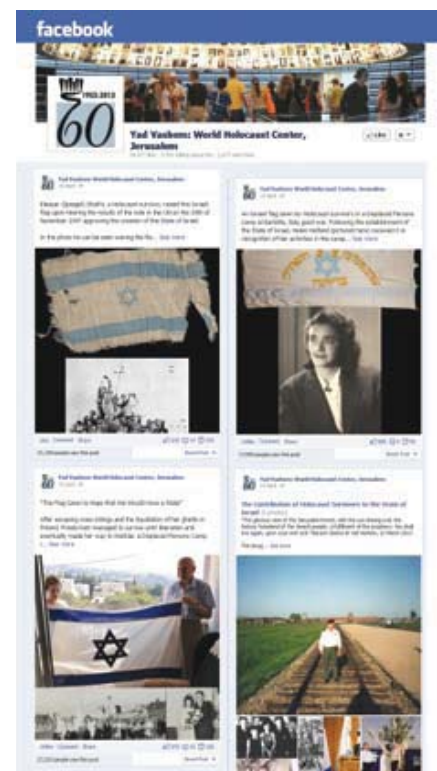

■ **כשעלה האתר של יד ושם (בעברית ובאנגלית) לאינטרנט בשנת 1999, הוא שם לעצמו מטרה: להפוך את המידע על השואה לזמין, נגיש ומשמעותי לקהל הרחב בכל העולם.** בשנים האחרונות, בזכות תרומות מחברים ממדינות שונות, חנך יד ושם אתרים מקיפים בספרדית, בגרמנית, ברוסית, בפרסית ובערבית כדי לענות על הביקוש ההולך וגדל ברחבי העולם למידע וידע בנושא השואה.

האתר מציע מגוון עצום של משאבי ידע הקשורים לשואה, ובהם סקירה היסטורית, נושאת וכרונולוגית של תולדות השואה המלווה בשלל מקורות – תצלומים, מסמכים, חפצים, סרטוני

"תודה לכם, תודה לכם ושוב תודה לכם מיליון פעמים. שיתוף סיפוריהם של ניצולי השואה מעניק פנים, קולות וממד ממשי לברבריות המוחלטת של השואה"

"לתערוכות המקוונות תרומה חשובה, הן לחיזוק הקשר הבין-דורי הן לשמירתו של זיכרון השואה בחיים"

ביום האישה הבין-לאומי, תערוכה על יהודים שעסקו בספורט לפני המלחמה לקראת המשחקים האולימפיים שהתקיימו בשנת 2012 בלונדון; ותצלומים של ניצולי שואה עם דגלי ישראל מתוך אוסף התצלומים שפורסמו לכל אורך יום העצמאות של מדינת ישראל. בטוויטר נשלחים ברציפות קישורים המתארים בקצרה אירועים שהתרחשו ב"החודש הזה בתקופת השואה", וכן הודעות על כינוסים, מפגשים, סימפוזיונים, אירועים וביקורים המתקיימים ביד ושם יום-יום. יד ושם גם מעלה

העולם, קטלוג הספרייה וארכיון הסרטים המקוון ומאגר של עדויות מצולמות של ניצולים המספר מאות סיפורים שתועדו ושמקוטלים על פי נושא או מקום. באתר מוצגים כ-150 תערוכות מקוונות ותתי-אתרים המספקים תוכן חווייתי ומידע על מגוון רחב של נושאים כגון ההיסטוריה של הקהילות לפני השואה, בשואה ואחריה, נשים וילדים בתקופת השואה, תרבות יהודית, מוזיקה ואמנות בתקופת המלחמה וההנהגה הדתית והדילמות שהיא הייתה נתונה בהן בימי הרדיפה וההשמדה האכזריות. על כל אלו מתווספים חומרים עבור מחנכים ויחידות לימוד ביותר מ-20 שפות וחנות מקוונת עם מאות ספרים, קטלוגים ועזרי מולטימדיה נוספים הקשורים לשואה. כל החומרים הללו מרכיבים יחד אתר אינטרנט עטור פרסים, עצום בהיקפו וידידותי למשתמש אשר ממשיך לשמש מקור למידע וידע ולתובנות למיליוני אנשים ברחבי העולם.

נוסף על פיתוח מתמיד של תכנים מתאימים ומשמעותיים לאתר האינטרנט, יד ושם הרחיב מאוד בשנים האחרונות את הנוכחות המקוונת שלו במדיה החברתית. פלטפורמות כגון פייסבוק, טוויטר, יוטיוב ופינטרסט מאפשרות ליד ושם באופן חסר תקדים לשותף ולהפיץ רעיונות ותכנים ולהתחבר לקהלים

וידאו ויצירות אמנות, אוספים מקוונים ומסדי נתונים כמו המאגר המרכזי של שמות קרבנות השואה, ארכיון התצלומים של יד ושם, מאגר המידע של השילוחים בתקופת השואה, מאגר חסידי אומות

"עד כמה שהמסמכים האלה קורעי לב, הכרחי שהם לא רק יישמרו ביד ושם, אלא גם יתפרסמו וייקראו על ידי אנשים בהווה ובעתיד. תודה לכם שאתם הופכים אותם לזמינים באינטרנט"

"ברצוני לשבח אתכם על המדיה החברתית שלכם [...] הגעת לישראל בפרויקט 'תגלית' לפני כחמש שנים, ויד ושם היה אחד החלקים המשמעותיים בחוויה שלי. המוזאון היפה הזה יהיה תמיד אבן דרך בטיול שלי ומקום שיבטיח את השמירה על זיכרונות העבר. אני באמת נהנה לקבל מכם עדכונים על המוזאון, על המבקרים שעושים את דרכם ברחבי הקמפוס המרשים ועל יזמות חינוכיות, דרך האלבומים והסטטוסים שאתם מפרסמים. תודה לכם שאפשרתם לי לשמור על קשר יום-יומי עם יד ושם"

קישורים מתאימים. דרך לוחות פינטרסט נצברים משאבים מאתר האינטרנט של יד ושם בנושאים כמו חפצי דת, יצירות של ילדים בשואה והחזרה לחיים של ניצולי שואה.

באמצעות כל הפלטפורמות הללו יחד, יד ושם מממש את מחויבותו להמשיך לתת משמעות לשואה בימינו בעבור קהלים מכל הלאומים והדתות, ובכך להבטיח את המשך הנצחת זיכרון השואה ברחבי העולם.

הכותבת היא מנהלת מחלקת האינטרנט.

ציוצים קבועים בשפה הערבית הקשורים לתאריכים או לאירועים ומספק מידע מתאים בזמן אמת עם

